

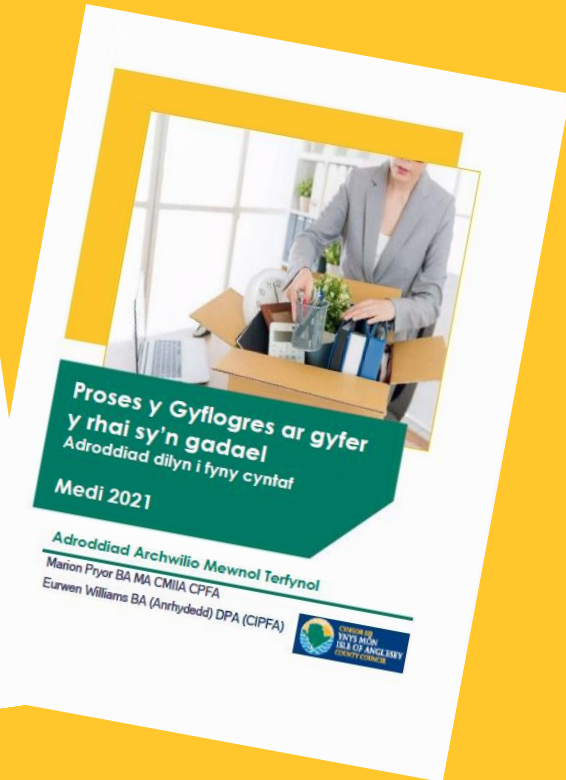
CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad:	21 Medi 2021
Pwnc:	Diweddariad Archwilio Mewnol
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 01248 752601 MarcJones@ynysmon.gov.uk
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg 01248 752611 MarionPryor@ynysmon.gov.uk
Natur a Rheswm dros Adrodd: Yn unol â 'Strategaeth Cyfarfodydd Pwyllgor' y Cyngor, mae'r adroddiad hwn yn bodloni gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, sy'n amlinellu'r dyletswyddau deddfwriaethol sydd i'w cyflawni gan bwyllgor archwilio'r Cyngor, yn benodol, goruchwyllo trefniadau archwilio mewnol yr awdurdod.	

1. RHAGARWEINIAD

1.1. Mae'r adroddiad hwn yn diweddarar'r Pwyllgor ar y sefyllfa fel ag yr oedd hi ar 1 Medi 2021 ynghylch yr archwiliadau a gwblhawyd ers y diweddariad diwethaf ar 20 Gorffennaf 2021, llwyth gwaith cyfredol y gwasanaeth archwilio mewnol a'n blaenoriaethau ar gyfer y tymor byr i'r tymor canol.

2. ARGYMHELLIAD

2.1. Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn nodi darpariaethau sicrwydd a blaenoriaethau'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol wrth symud ymlaen.

DIWEDDARIAD ARCHWILIO MEWNOL MEDI 2021

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA, Pennaeth Archwilio a Risg

MarionPryor@YnysMon.gov.uk

01248 752611

TABL CYNNWYS

GWAITH SICRWYDD A GWBLHAWYD ERS Y DIWEDDARIAD DIWETHAF	3
Gosodiadau Tai	3
Y Broses ar gyfer y Rhai sy'n Gadael - Adroddiad Dilyn i Fyny Cyntaf	4
GWAITH AR Y GWEILL	5
Ymchwiliadau	5
Menter Twyll Genedlaethol	5
CAMAU GWEITHREDU SY'N WEDDILL	6
BLAENORIAETHAU AR GYFER 2021-22	7
Capasiti Cyfredol	7
Blaenoriaethau Tymor Byd/Canolig	7
Blaenoriaethau mwy Hirdymor	7
ATODIAD 1 - CAMAU GWEITHREDU SY'N WEDDILL (DANGOSFWRDD 4ACTION) AR 1 MEDI 2021	8

GWAITH SICRWYDD A GWBLHAWYD ERS Y DIWEDDARIAD DIWETHAF

1. Mae'r adran hon yn darparu trosolwg o adroddiadau archwilio mewnol a gwblhawyd ers y cyfarfod diwethaf, yn cynnwys y raddfa sicrwydd gyffredinol a nifer y materion / risgiau a godwyd.
2. Mae aelodau'r pwyllgor a'r deilydd portffolio perthnasol wedi derbyn copïau llawn o'r adroddiad ar wahân.
3. Rydym wedi cwblhau **dau** adroddiad yn y cyfnod dan sylw, a gwelir crynodeb ohonynt isod:

Teitl	Cyf. Cofrestr Risgiau Corfforaethol	Dyddiad yr Adroddiad Terfynol	Lefel Sicrwydd	Critigol	Sylweddol	Cymedrol	Cyfanswm
Gosodiadau Tai	Amherthnasol	Medi 2021	Sicrwydd Rhesymol	0	3	3	6
Y Broses ar gyfer y Rhai sy'n Gadael - Adroddiad Dilyn i Fyny Cyntaf	Amherthnasol	Medi 2021	Sicrwydd Rhesymol	0	0	3	3

Gosodiadau Tai

Sicrwydd Rhesymol	Materion / Risgiau	
	0	Critigol
	3	Sylweddol
	3	Cymedrol

4. Yn dilyn y perfformiad gwael a adroddwyd wrth y Pwyllgor Gwaith o ran yr amser a gymerir i ailosod eiddo gwag, gofynnodd y Pwyllgor Gwaith i'r adran Archwilio Mewnol adolygu'r mesurydd perfformiad hwn.
5. Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol a ganlyn:

A oes trefniadau addas ar waith gan y Cyngor i sicrhau bod prosesau ar gyfer rheoli eiddo gwag a'u hailosod i denantiaid newydd yn economaidd ac yn effeithlon er mwyn gwneud y mwyaf o incwm rhent, eu bod yn effeithiol i sicrhau bod eiddo'n cael ei osod i'r tenant cywir a'u bod yn bodloni'r safonau ansawdd angenrheidiol?

6. Yn gyffredinol, daeth ein hadolygiad i'r casgliad bod trefniadau digonol ar waith gan y Cyngor ar y cyfan ar gyfer rheoli ac ailosod eiddo gwag. Fodd bynnag, fe nodom rai meysydd o fewn y broses gosod tai ac eiddo gwag a fyddai'n elwa o gael eu hadolygu a'u gwella.

7. Yn benodol, mewn perthynas â pha mor addas yw'r mesurydd perfformiad, daethom i'r casgliad bod y Cyngor, yn ystod y blynyddoedd diwethaf, wedi adolygu ei drefniadau ar gyfer dyrannu ei stoc dai; mae mentrau megis cyflwyno polisi gosod tai sensitif yn ogystal â gofynion cysylltiadau cymunedol neu gysylltiadau â phlwyf wedi eu bwriadu i gefnogi uchelgais gyffredinol i wella cydlyniant cymunedol, gwella cynaliadwyedd tenantiaethau a thrwy hynny leihau cyfanswm cyffredinol yr eiddo gwag. Er gwaetha'r newid hwn o ran polisi ac ymagwedd fodd bynnag, mae mesurau perfformiad yn y maes hwn yn parhau i ganolbwyntio'n unig ar gyflymder y broses o ailosod eiddo gwag, yn hytrach na rhoi ystyriaeth hefyd i'r ffactorau ychwanegol. Daethom i'r casgliad bod diffyg aliniad rhwng y polisi gosod tai cyfredol a dangosyddion perfformiad wedi cyfrannu'n rhannol at y perfformiad gwael yr adroddir arno yn y maes hwn.
8. Fe wnaethom hefyd amlygu nad oes mesurydd perfformiad i amlygu'r targed uchelgeisiol a osodwyd gan y Cyngor ar gyfer prynu, adnewyddu a gosod hen dai cyngor, gyda'r bwriad o gynyddu ei stoc dai ac opsiynau ar gyfer darparu tai cymdeithasol ar Ynys Môn.
9. Rydym wedi codi chwe mater / risg y mae angen i reolwyr roi sylw iddynt. Er eu bod yn risg i allu'r gwasanaeth i gyflawni ei dargedau perfformiad yn y maes hwn, rydym yn fodlon y gallir eu rheoli ar lefel y gwasanaeth ac nad ydynt yn creu risgiau sylweddol o ran cyflawni amcanion cyffredinol y Cyngor. O'r herwydd, gallwn ddarparu gradd **sicrwydd rhesymol**. Rydym wedi cytuno ar gynllun gweithredu gyda rheolwyr, ac rydym wedi cynnwys y manylion mewn dogfen ar wahân

Y Broses ar gyfer y Rhai sy'n Gadael – Adroddiad Dilyn i Fyny Cyntaf

Adroddiad Gwreiddiol (Medi 2020)			Adroddiad Cyfredol (Medi 2021)		
Sicrwydd Cyfyngedig	Materion/Risgiau		Sicrwydd Rhesymol	Materion/Risgiau	
	0	Critigol		0	Critigol
	1	Sylweddol		0	Sylweddol
	3	Cymedrol		3	Cymedrol

10. Ar hyn o bryd, rydym yn adolygu adroddiadau â graddfa sicrwydd 'Gyfyngedig' neu is, ac eraill yr ydym yn dymuno'i monitro wrth symud ymlaen.
11. Fe gynhaliom adolygiad o drefniadau'r Cyngor ar gyfer delio â'r rhai sy'n gadael a chyhoeddi adroddiad terfynol ym Medi 2020. Fe wnaethom godi pedwar mater/risg yr oedd angen i reolwyr roi sylw iddynt, ac roedd un yn cael ei ystyried yn risg 'sylweddol' oherwydd ei effaith bosibl ar y Cyngor. Oherwydd nifer y gwallau cyflogres ac anghysondebau yn y broses a nodwyd yn ystod ein hadolygiad, dim ond '**Sicrwydd Cyfyngedig**' yr oeddem ni'n gallu'i roi i drefniadau'r Cyngor.
12. Fe gynhaliom adolygiad dilyn i fyny ym mis Mai 2021 i weld pa gynnydd a oedd wedi cael ei wneud i fynd i'r afael â'r risgiau a nodwyd.
13. Daethom i'r casgliad bod rheolwyr wedi mynd i'r afael â'r risg a ystyriwyd yn risg 'mawr' a bod cynnydd wedi'i wneud i fynd i'r afael â'r risgiau sydd yn weddiill. Felly, gallwn gynyddu'r lefel sicrwydd i lefel sicrwydd '**Rhesymol**'.

GWAITH AR Y GWEILL

14. Mae'r archwiliadau canlynol ar y gweill ar hyn o bryd:

Maes Archwilio	Cyf. Cofrestr Risgiau Corfforaethol	Gwasanaeth	Rheswm dros yr Archwiliad	Cam
Adennill Dyledion s'n ddyledus i'r Cyngor ac effaith Covid-19	Amherthnasol	Adnoddau	Cais gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog 151	Adroddiad drafft wedi'i gyhoeddi
Buddsoddi mewn Asedau	YM49	Adnoddai	Y Gofrestr Risgiau Corfforaethol	Gwaith Maes
Llety ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr	YM29 YM30	Tai	Y Gofrestr Risgiau Corfforaethol	Gwaith Maes
Grant Rhentu Doeth Cymru	Amherthnasol	Gwarchod y Cyhoedd	Dilysu Grant	Gwaith Maes
Rheoli Trwydded Meddalwedd	YM38	Trawsffurfiad	Y Gofrestr Risgiau Corfforaethol	Gwaith Maes

Ymchwiliadau

15. Mae'r tîm hefyd ynghlwm â thri ymchwiliad cymhleth ar hyn o bryd.

Menter Twyll Genedlaethol

16. Cyhoeddwyd y gyfran gyntaf o ganlyniadau paru'r Fenter Twyll Genedlaethol ar gyfer 2020/21 ym mis Ionawr 2021. Mae'r canlyniadau paru'n amlygu twyll neu wallau posib â systemau'r Cyngor. Er mwyn amddiffyn y pwrs cyhoeddus rhag twyll a gwallau rydym yn y broses o adolygu'r canlyniadau paru hyn i atal cynnydd posib mewn gordaliadau.
17. Mae nifer o'r ymchwiliadau'n cymryd amser maith, ac mae'n bosib na fydd problem ag ambell un o'r canlyniadau paru gan fod rheswm dilys dros y canlyniad. Rydym wedi nodi rhai materion ansawdd data, ac rydym yn gweithio gyda Swyddfa'r Cabinet i wella ansawdd y canlyniadau paru yn y dyfodol i sicrhau defnydd effeithiol o'n hadnoddau ymchwilio gwerthfawr.

18. Ar hyn o bryd, rydym yn ymchwilio i'r canlyniadau paru canlynol:

- O'r Gyflogres i'r Gyflogres
- O'r Gyflogres i Dŷ'r Cwmniau
- O'r Gyflogres i Gredydwy'r
- Pobl sydd wedi marw a Bathodynau Glas
- Rhestrau Aros Tenantiaid Tai

CAMAU GWEITHREDU SY’N WEDDILL

19. Mae’r gwaith i gynorthwyo gwasanaethau i roi’r camau sydd yn weddill ar waith yn parhau. Mae’r dangosfwrdd ‘4action’ yn [Atodiad 1](#) yn rhoi trosolwg o statws y camau gweithredu ar 1 Medi 2021.
20. Nodir nad oes unrhyw gamau gweithredu hwyr ar hyn o bryd.
21. Cyflwynir adroddiad manwl ar wahân i’r cyfarfod hwn.

BLAENORIAETHAU AR GYFER 2021-22

Capasiti Cyfredol

22. Er bod staff yn dychwelyd ar ôl cael eu hadleoli a bod rhywfaint o leihad yn y cyfrifoldebau ychwanegol o ganlyniad i'r pandemig, nid yw'r tîm wedi dychwelyd i'w gapasiti llawn.
23. Fe gymeradwyodd yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth y cynnig recriwtio diweddar i lenwi'r swydd wag Uwch Archwilydd ac mae'r swydd wrthi'n cael ei hysbysebu ar hyn o bryd, y dyddiad cau ydi 20 Medi 2021. Cynhelir y cyfweiliadau'r wythnos ganlynol gyda'r nod y bydd yr ymgeisydd llwyddiannus yn dechrau yn y swydd cyn gynted â phosibl wedi hynny.
24. Trwy lenwi'r swydd bydd gan y tîm gapasiti llawn fwy neu lai, gyda dim ond hanner swydd gyfwerth â llawn amser yn dal i fod yn wag, oherwydd trefniant gweithio hyblyg. Fodd bynnag, mae secondiad aelod arall o'r tîm i'r adran Gyfrifo wedi'i ymestyn yn ddiweddar tan 31 Mawrth 2022, felly mewn gwirionedd byddwn â llai o gapasiti tan diwedd y flwyddyn o leiaf.
25. Fodd bynnag, mae arbedion o'r swyddi hyn yn cael eu defnyddio i ariannu'r rhaglen Archwilio TG a rhai contractau ar gyfer darnau penodol o waith.

Blaenoriaethau Tymor Byd/Canolig

26. Mae risgiau ychwanegol gyda graddfa weddilliol sy'n goch neu ambr wedi cael eu hychwanegu i'r Gofrestr Risgiau Corfforaethol, ac mae'r raddfa risgiau gweddilliol wedi cynyddu i goch neu ambr yn achos rhai o'r risgiau. Hefyd, mae dwy flynedd wedi mynd heibio ers i rai o'r risgiau corfforaethol â graddfa weddilliol goch neu ambr gael eu hasesu.
27. Ein blaenoriaeth gyntaf yw adolygu'r risgiau gweddilliol coch ac ambr newydd (chwe risg), ac yn dilyn hynny'r risgiau nad ydym wedi'u hadolygu ers dwy flynedd (chwe risg).
28. Byddwn yn parhau i fynd ati'n rhagweithiol i hyrwyddo a monitro'r materion/risgiau sydd angen mynd i'r afael â hwy o hyd.

Blaenoriaethau mwy Hirdymor

29. Fe wnaeth yr adolygiad o'r risg rheoli twyll amlygu nifer o gamu gweithredu, a byddwn yn mynd i'r afael â hwy cyn diwedd y flwyddyn:
 - datblygu strategaeth gwrth-dwyll a gwrth-lygredd i gefnogi 'Polisi Atal Twyll a Llygredd' y Cyngor.
 - asesu lefel a chapasiti'r adnoddau a fuddsoddir mewn mentrau gwrth-dwyll a gwrth-lygredd, gymesur â lefel y risg a ganfyddir.
 - datblygu rhaglen i wella'r diwylliant gwrth-dwyll yn y Cyngor, yn cynnwys pecyn eDdysgu a gweithgor gwrth-dwyll.

ATODIAD 1 – CAMAU GWEITHREDU SY’N WEDDILL (DANGOSFWRDD 4ACTION) AR 1 MEDI 2021

